ගැබ්ගෙල පිළිකාව

ජාතික පිළිකා මර්දන වැඩසටහන

සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශය

ගෝලීය තත්ත්වය

නව රෝගීන් වාර්තාවීම

- ලොව පුරා කාන්තාවන්ගේ පිළිකා අතරින් 4 වන තැන ගනී
- ලොව පුරා රෝගීන් 662,301 (2022)
- ඉන් 85% අඩු සංවර්ධිත රටවල ය

මරණ

- පිළිකා ආශ්‍රිත කාන්තාවන්ගේ මරණ අතරින් 9 වන ප්‍රමුඛතම හේතුවකි
- 2022 දී ගැබ්ගෙල පිළිකා මරණ 348,874 කි
- ඉන් 87%ක් අඩු සංවර්ධිත රටවල ය

ශ්‍රී ලංකාවේ ගැබ්ගෙල පිළිකා නව රෝගීන් වාර්තා වීම 2005 - 2021

2021 වර්ෂයේ දත්ත අනුව ගැබ්ගෙල පිළිකාව ශ්‍රී ලාංකික කාන්තාවන් අතර 5 වෙනියට වැඩිම පිළිකාව වේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ ගැබ්ගෙල පිළිකා පිළිබඳ වයස ප්‍රමාණිකෘත අනුපාත, 2005-2021

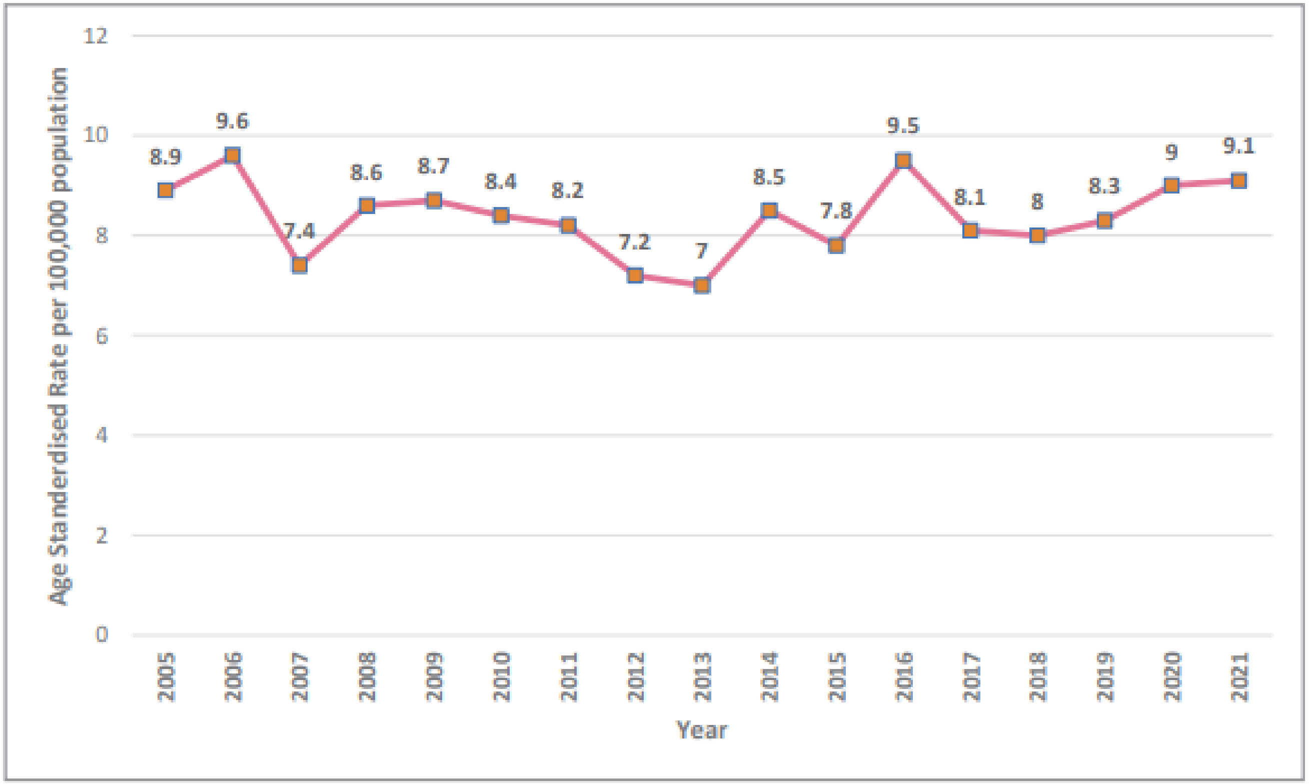

Figure 40: Age Standardized Incidence Rates of Cervical cancer in Sri Lanka, 2005-2021

ශ්‍රී ලංකාවේ ගැබ්ගෙල පිළිකා නව රෝගීන් වාර්තා වීම 2021

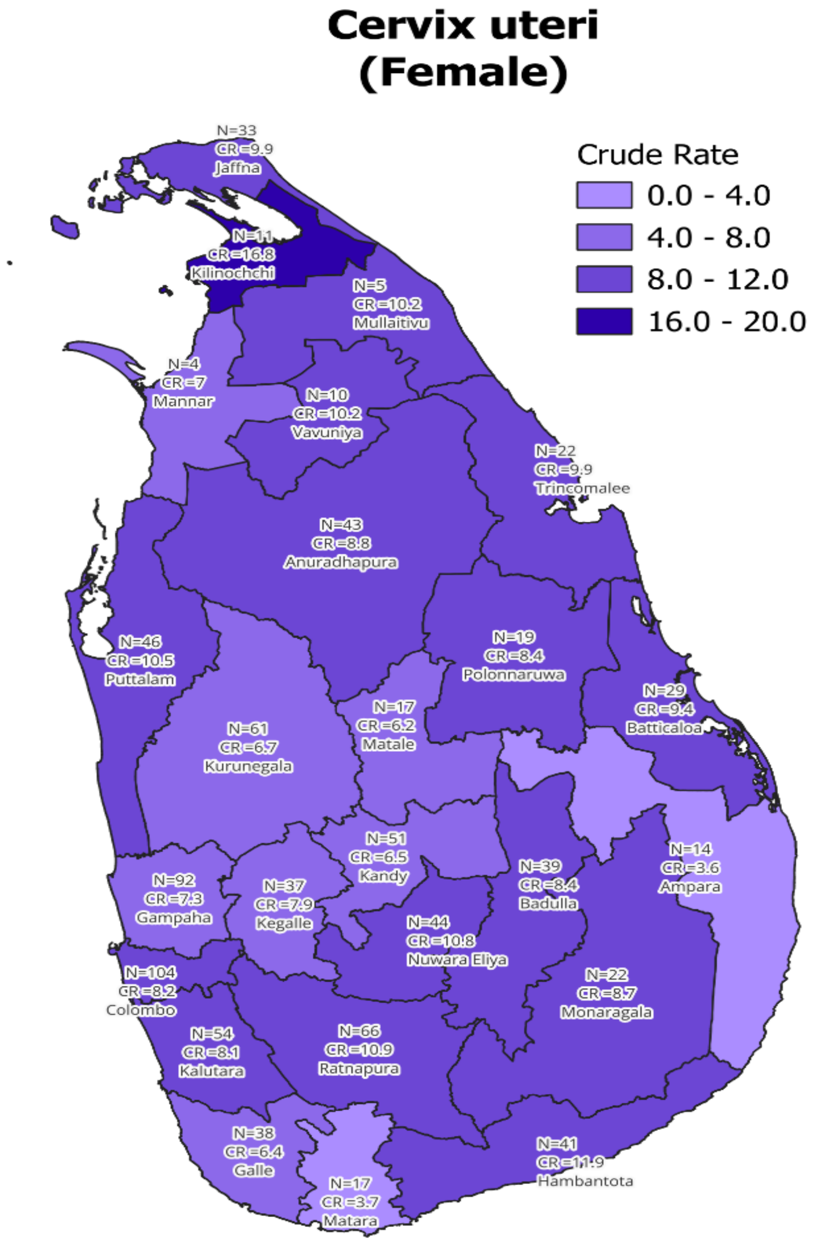

ගර්භාෂයේ හා ගැබ් ගෙලෙහි ව්‍යුහය

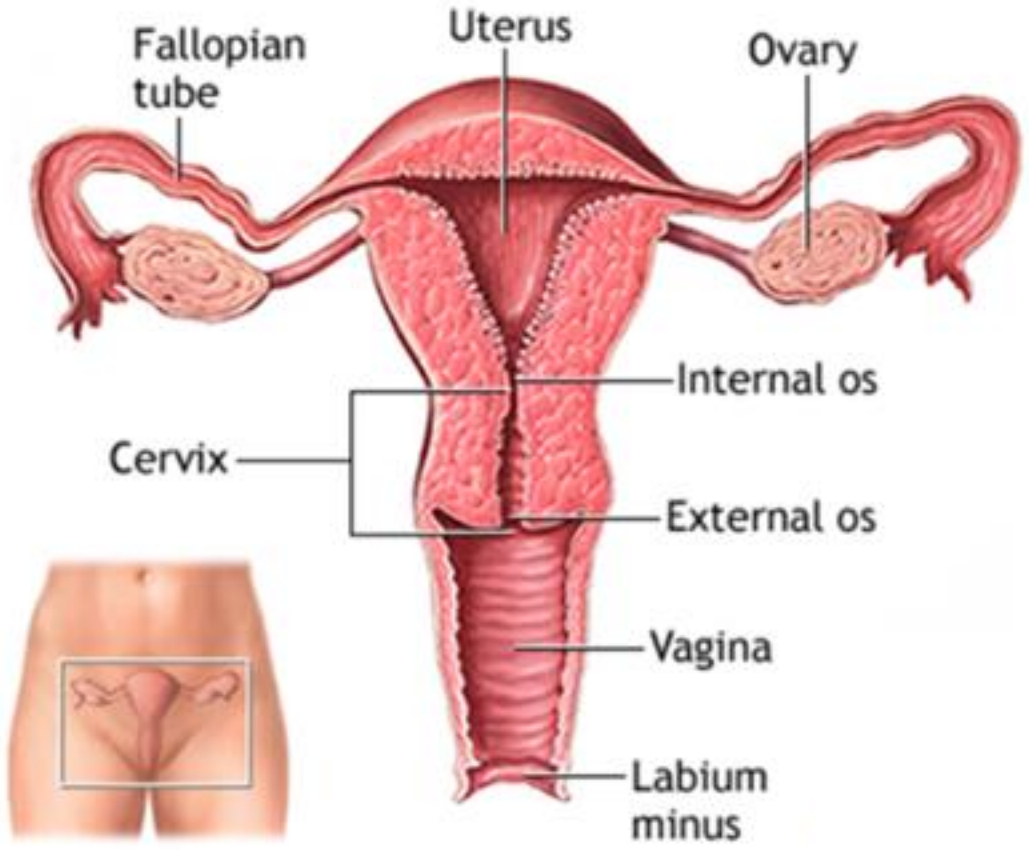

ගැබ්ගෙල පිළිකා

හියුමන් පැපිලෝමා වෛරස ආසාදනය නිසා ඇතිවේ

HPV ලිංගිකව සම්ප්‍රේෂණය වේ

- ✓ සාමාන්‍යයෙන් රෝග ලක්ෂණ නොමැත
- ✓ රෝග ලක්ෂණ ඇති වීමට පෙර HPV ආසාදනය සඳහා ප්‍රතිකාර නොමැත
- ✓ බොහෝ විට ප්‍රතිශක්තිකරණ පද්ධතිය මගින් වෛරස් ඉවත් කිරීම සිදුවේ; සමහරක් දිගටම පවතියි.

ගැබ් ගෙල පිළිකා

හියුමන් පැපිලෝමා වෛරස ආසාදනය නිසා ඇතිවේ

ගැබ්ගෙල පිළිකා වැළඳුණු අයගෙන් 99% ට වැඩි ප්‍රමාණයකට HPV පවතියි.

- ❖ පිළිකා හා සම්බන්ධ ඉහළ අවදානම් HPV වර්ග (16, 18).
- ❖ අඩු අවදානම් HPV වර්ග මගින් ලිංගික ඉන්නන් (VIRAL WARTS) සෑදේ
- ❖ සියළුම වර්ග මගින් අසාමාන්‍ය පැප් පරීක්ෂණ ප්‍රතිඵල ලැබේ

Natural History of Cervical Cancer

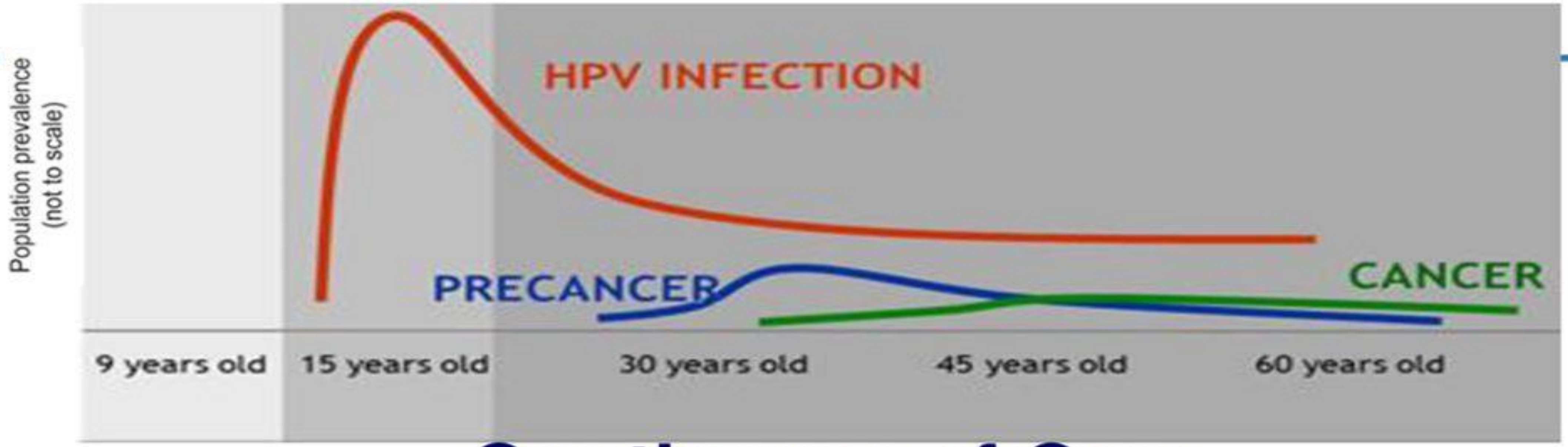

Continuum of Care

PREVENTION

Early detection
Screening

Diagnosis/
Treatment

Palliative Care

අවදානම් සාධක

ගැබ්ගෙල පිළිකා සඳහා මූලික ම හේතුව HPV ආසාදනයයි

- අඩු වයසේදී ලිංගික ක්‍රියාකාරකම් වල නියැලීම
- ලිංගික සහකරුවන් වැඩි ගණනක් සිටීම
- සහකරුගේ අධි අවදානම් ලිංගික ක්‍රියාකාරකම්
- දුර්වල සමාජ-ආර්ථික තත්ත්වය
- දුර්වල සනීපාරක්ෂාව
- ප්‍රතිශක්තිකරණය - හීන වීම (ප්‍රාථමික/නතු කර ගත්)

වෛරසය ආසාධනය වූ පසු, එය නොනැසී පවත්වා ගැනීමට බලපාන සාධක

- ගර්භණීභාවයන් වැඩි ගණනක් තිබීම
- දුම්පානය
- ප්‍රතිශක්තිකරණය හීන වීම
- දුර්වල සමාජ-ආර්ථික තත්ත්වය
- දුර්වල පෝෂණ තත්ත්වය
- උපත් පාලන පෙති දීර්ඝ කාලයක් භාවිතා කිරීම

රෝග ලක්ෂණ

පූර්ව පිළිකා තත්වයන් - සාමාන්‍යයෙන් රෝග ලක්ෂණ නොපෙන්වයි

පූර්ව පිළිකාව, ආක්‍රමණශීලී පිළිකාවක් බවට පත් වූ විට රෝග ලක්ෂණ ආරම්භ වේ

සුලබ රෝග ලක්ෂණ

- ✓ ඔසප්චක්‍ර දෙකක් අතරදී ඇතිවන රුධිර වහනය
- ✓ ආර්තවහරණයෙන් පසු ඇතිවන රුධිර වහනය
- ✓ ලිංගික සංසර්ගයකින් පසු ඇතිවන රුධිර වහනය
- ✓ යෝනි මාර්ගයෙන් අසාමාන්‍ය රුධිර වහනයක් සිදුවීම
- ✓ යෝනි මාර්ගයෙන් ලේ/ සැරව වහනය වීම

පැතිරුණු ගැබ්ගෙල පිළිකාවක රෝග ලක්ෂණ

- රක්තහීනතාවය (අසාමාන්‍ය යෝනි රුධිර වහනය හේතුවෙන්)
- ශ්‍රෝණිය, කකුල හෝ කොන්දේ වේදනාව
- මුත්‍රා මාර්ග ආශ්‍රිත ගැටළු හෝ වකුගඩු අකර්මණ්‍ය වීම
- යෝනි මාර්ගයට මුත්‍රා හෝ මළපහ පිටවීම

(යෝනි මාර්ගය සහ මුත්‍රාශය හෝ ගුද මාර්ගය අතර ෆිස්ටුලා සෑදීම නිසා)

- බර අඩුවීම
- ආහාර රුචිය නැති වීම

ගැබ් ගෙල පිළිකාව පාලනය කිරීමේ උපාය මාර්ග

- වැළැක්වීම
- පරීක්ෂණ මගින් රෝග ලක්ෂණ පහළ වීමට පෙර හඳුනා ගැනීම (screening)
- රෝග ලක්ෂණ සහිත රෝගීන්ගේ මුල් අවධියේ දී රෝගය හඳුනා ගැනීම
- ප්‍රතිකාර ලබා දීම

ගැබ් ගෙල පිළිකාව පාලනය කිරීමේ උපාය මාර්ග

වැළැක්වීම

- HPV වලට එරෙහිව එන්නත් කිරීම
- ආරක්ෂිත ලිංගික හැසිරීම්
- ලාබාල වියේදී ලිංගික ඇසුරෙන් වැළකීම
- දුම්පානයෙන් වැළකීම
- සෞඛ්‍ය සම්පන්න ජීවන රටාව

HPV එන්නත්කරණය

- වැළැක්වීම සඳහා ඉතා ඵලදායී ක්‍රමයක් වේ
  - ✓ HPV 16, 18 මගින් පූර්ව පිළිකා තත්ත්ව ඇති කරයි.
  - ✓ HPV 6, 11 මගින් ඇතිවන ලිංගික ඉන්නන්
- ශ්‍රී ලංකාවේ අවුරුදු 10-11 අතර ගැහැණු ළමුන් සඳහා පාසල් තුළ ප්‍රතිශක්තිකරණ වැඩසටහනක් ක්‍රියාත්මක වේ
- මාත්‍රා 2ක්, මාස 0, 6 - 12 ලෙස ලබා දේ

ශ්‍රී ලංකාවේ ගැබ්ගෙල පිළිකා කලින් හඳුනා ගැනීමේ පරීක්ෂණ (screening)

- සුවනාරි සායන වැඩසටහන (WWC)
  - පැප් ස්මියර් පරීක්ෂාව
- අවුරුදු 35 සහ 45 කාන්තාවන් සඳහා පරීක්ෂණ සහ පසු විපරම් සිදු කරයි
- සෞඛ්‍ය වෛද්‍ය නිලධාරි කාර්යාලවල සුවනාරි සායන 1000ක් පමණ පැවැත්වේ
- පවුල් සෞඛ්‍ය කාර්යංශය මගින් සම්බන්ධීකරණය කරයි
- HPV DNA පරීක්ෂාව: ශ්‍රී ලංකාව තුළ ව්‍යාප්ත වෙමින් පවතී

HPV DNA පරීක්ෂණය

- වඩාත් නිවැරදි පරීක්ෂණයකි
- මෑතකදී හඳුන්වා දුන් අතර දැනට ශ්‍රී ලංකාව තුළ ව්‍යාප්ත වෙමින් පවතී
- HPV DNA ඍණාත්මක නම් (negative), අවදානම් සාධක සලකා බලා රෝගියා වසර 5කින් නැවත පසු විපරම් සඳහා යොමු කළ හැකි ය.
- HPV DNA ධනාත්මක නම් (positive) පැප් ස්මියර් පරීක්ෂණය කිරීමට අවශ්‍ය වේ.
- ධනාත්මක HPV DNA (positive) සහ අසාමාන්‍ය පැප් පරීක්ෂණය සඳහා කොල්පොස්කොපි පරීක්ෂාව අවශ්‍ය වේ

ප්‍රාථමික සත්කාර කාර්ය මණ්ඩලයේ වගකීම

1. ආවරණය: 100% ළඟා වීමට උත්සාහ ගැනීම
2. සෑම සේවාදායකයෙකුටම නියමිත වේලාවට වාර්තාව ලබා දීමට කටයුතු කිරීම
3. අවශ්‍ය නම් යොමු කිරීම සිදු කළ යුතු අතර වාර්තා පවත්වාගෙන යා යුතුය

(උදා: කොල්පොස්කොපි)

4. සෑම කෙනෙකුටම අවශ්‍ය ප්‍රතිකාර ලැබෙන බවට වග බලා ගැනීම සහ වාර්තා යාවත්කාලීන කිරීම

ප්‍රාථමික සත්කාර කාර්ය මණ්ඩලයේ වගකීම

පසු විපරම් කිරීම ඉතා වැදගත් වේ.

සුවනාරි සායනයට (WWC) පැමිණෙන ආකාරය, දිනය සහ වේලාව දැන ගැනීමට ඕනෑම කාන්තාවකට ප්‍රදේශයේ පවුල් සෞඛ්‍ය සේවා නිලධාරිනිය සම්බන්ධ කර ගත හැකි ය.

කොල්පොස්කොපි

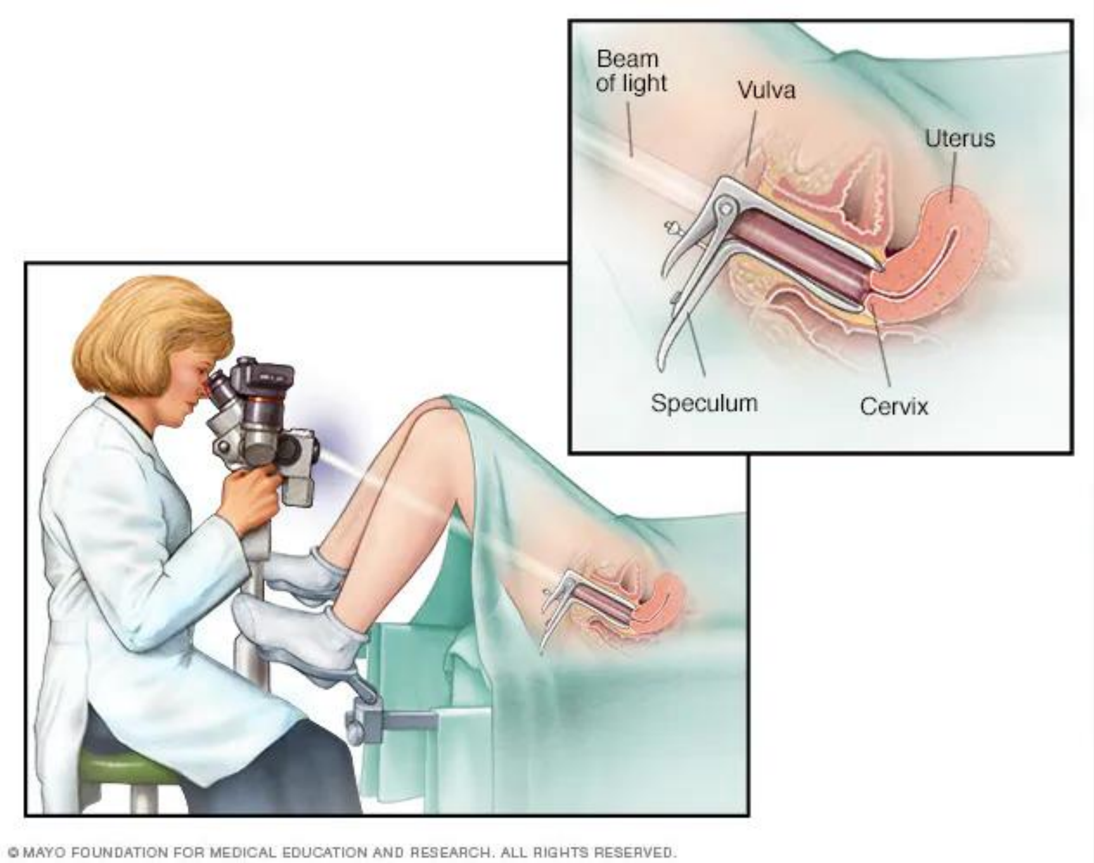

- පැප් ස්මියර් වාර්තාව මත පදනම්ව සමහර සේවාලාභීන් කොල්පොස්කොපි පරීක්ෂණය සඳහා යොමු කළ යුතුය
- ශ්‍රී ලංකාවේ කොල්පොස්කොපි පරීක්ෂාව සිදු කරනු ලබන්නේ නාරිවේද විශේෂඥ වෛද්‍යවරුන් විසිනි
- කොල්පොස්කොපි පරීක්ෂාව සිදු කරනු ලබන්නේ,
  - ගැබ්ගෙල තුවාල පිළිබඳ වැඩිදුර විමර්ශනය කිරීමට
  - ගැබ්ගෙලෙහි සමහර සුළු තත්වයන් සඳහා ප්‍රතිකාර ක්‍රමයක් ලෙස

ශ්‍රී ලංකාවේ කොල්පස්කොපි මධ්‍යස්ථාන (2024)

ගැබ්ගෙල පිළිකා තුරන් කිරීමේ උපාය මාර්ගය

ලෝක සෞඛ්‍ය සංවිධානය විසින් ගැබ්ගෙල පිළිකා තුරන් කිරීම වේගවත් කිරීම සඳහා ගෝලීය උපාය මාර්ගයක් දියත් කර ඇත

2030 වන විට සාක්ෂාත් කර ගත යුතු ගැබ්ගෙල පිළිකා තුරන් කිරීමේ අන්තර්කාලීන ඉලක්ක

- වයස අවුරුදු 15 වන විට ගැහැණු ළමයින්ගෙන් 90% ක්ම HPV එන්නත මගින් සම්පූර්ණයෙන්ම එන්නත් කරනු ලැබීම

- කාන්තාවන්ගෙන් 70%ක් වයස අවුරුදු 35 වන විටත්, නැවත වයස අවුරුදු 45 වන විටත් (* ගුණාත්මක භාවයෙන් ඉහළ පරීක්ෂණයක් මගින්) ගැබ්ගෙල පිළිකා සඳහා පරීක්ෂා කර තිබීම

- ගැබ්ගෙල රෝග හඳුනා ගත් කාන්තාවන්ගෙන් 90% ක්ම ප්‍රතිකාර ලබා ගෙන තිබීම

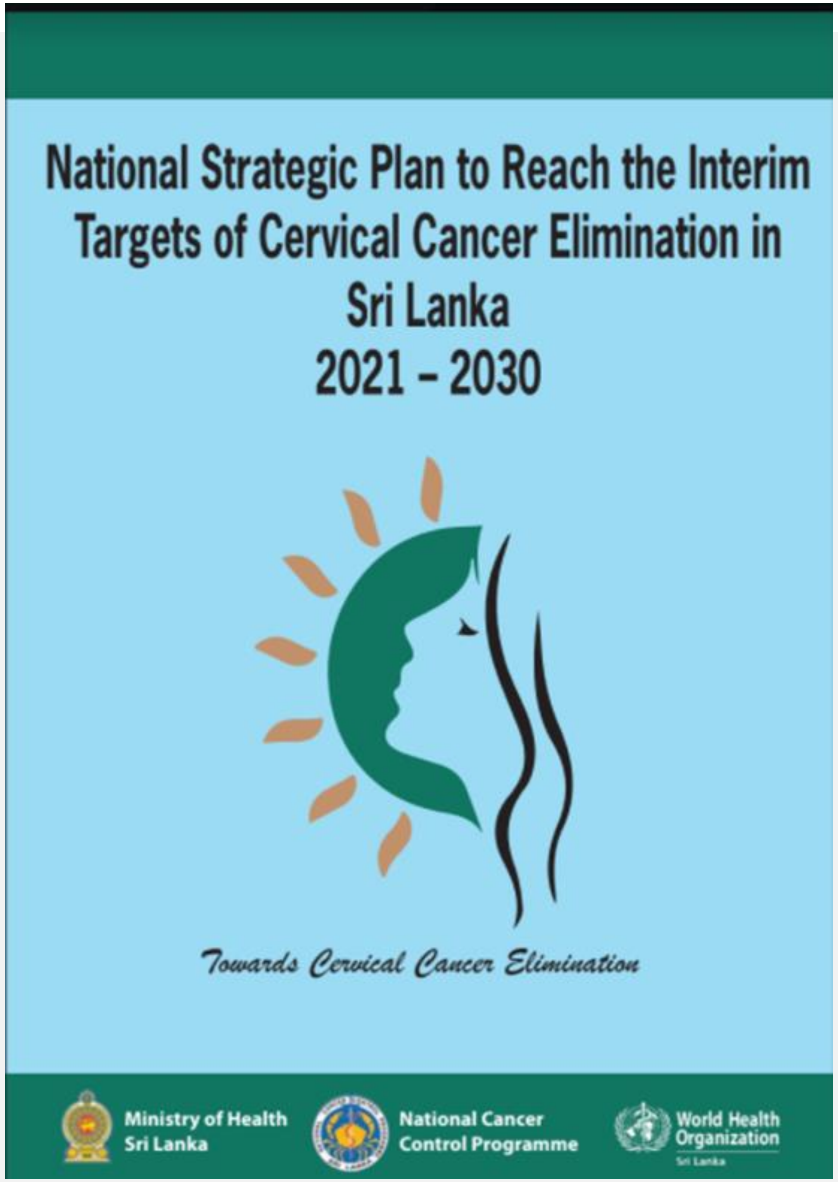

- ජාතික පිළිකා මර්දන වැඩසටහන මගින්, ශ්‍රී ලංකාවේ ගැබ්ගෙල පිළිකා තුරන් කිරීමේ අන්තර්කාලීන ඉලක්ක කරා ළඟාවීම සඳහා ජාතික උපායමාර්ගික සැලැස්ම, 2021-2030 ප්‍රකාශයට පත් කරන ලදී.

- මහජන සෞඛ්‍ය කාර්ය මණ්ඩලය ලෙස අප ශ්‍රී ලංකාවේ මෙම ඉලක්ක සපුරා ගැනීම සඳහා කණ්ඩායමක් ලෙස කටයුතු කළ යුතුය.

ජාතික පිළිකා මර්දන වැඩසටහන

සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශය

No.555/5, මහජන සෞඛ්‍ය සංකීර්ණය,
ඇල්විටිගල මාවත, කොළඹ 05

0112368627

https://www.nccp.health.gov.lk

https://www.facebook.com/NCCPSL

ස්තුතියි